

La Bella i la Bestia, l'última producció de la casa Disney, representa un pas més en l'emancipació de les seues heroïnes.

WALT DISNEY

Noies molt animades triomfen en el cinema d'animació

Les "dibús" s'emancipen

¿Què té Jessica Rabbit que no tenia la *Sireneta*? ¿Què no té Kim Basinger que sí que tenia la *Blancaneu*? ¿Només dues cames i set nans? El *sexy* és moda als dibuixos animats.

Al començament van ser els animals: Mickey Mouse amb l'inseparable Minnie, l'Ànec Donald, el gos Goofy..., però, fidel a la seva idea —"l'animació pot explicar sempre tot allò que la ment de l'home pot concebre"—, Walt Disney no es prengué ni un dia de descans. Es va arrancar una costella de paper i va dibuixar-hi una dona.

Ara, el fruit d'aquesta "manipulació" no es féu públic fins al 12 de desembre de 1937 a Nova York. Aquell dia s'estrenà *La Blancaneu i els set nans* després de quatre anys d'intensa producció dels "homes de Disney". Un film en què convergeixen intel·ligència, inventiva i fins i tot malícia pels quatre costats. No s'ha-

via concebut exactament, en aquella època, com una pel·lícula per al públic infantil. Almenys així es va justificar Walt Disney per defensar-se de les crítiques que suposadament li va fer Nelson Rockefeller, quan afirmà que els propietaris d'aquella sala nova-iorquesa on es projectava s'havien vist obligats a entapissar de nou les butaques perquè sovint quedaven mullades a causa del terror dels espectadors menuts.

LA BLANCANEU NO ERA VERGE

Però, si bé la Blancaneu era una heroïna deliciosa i vulgar alhora, visitada pel príncep només a l'inici i a la fi de la

història, eren, en canvi, el nans els qui havien de proporcionar la major part de les situacions còmiques i de l'interès humà. I mai millor dit, perquè, malgrat això, la suposada ingenuïtat del primer llarg-metratge de la casa Disney no s'acaba aquí. Shamus (James) Culhane, l'animador de la marxa dels nans al compàs de la cançó *Heigh-Ho*, conta en la seva autobiografia *Talking Animals and Other People* ("Animals que parlen i altra gent") una sucosa anècdota: Va haver-hi un moment, durant el llarg període de producció de *La Blancaneu*, en què una mena d'histèria col·lectiva extravagant va induir els dibuixants a inundar l'estudi d'il·lustracions en què els personatges

del film es lliuraven a tota classe d'activitats sexuals. La història resulta particularment significativa, sobretot si es considera l'allau de paròdies eròtiques que més tard caigué al voltant d'aquest producte disneyà, com si hagués nascut en un clima d'extrema innocència. I com que l'Acadèmia de Hollywood desconeixia que la dolça Blancaneu no havia arribat verge al matrimoni, li va concedir un Oscar.

La "innocent" Blancaneu tenia, per tant, alguna cosa a veure amb una predecessora seva: la primera BB de la història, Betty Boop. I és que el cinema i el còmic —a més de néixer contemporàniament a la darrera del segle XIX i de basar-se, tots dos, en l'expressió per la imatge— tot just iniciaven un ràpid procés d'interaccions, d'influències mútues i de préstecs de personatges que perduren fins als nostres dies. Interaccions que van des del camp dels estils gràfics i els criteris de composició visual fins als models d'arquetips heroics, les modes vestimentàries dels personatges i les expressions col·loquials.

La Blancaneu estava inspirada en altres personatges femenins del còmic, com ara Betty Boop. WALT DISNEY

Betty Boop, filla del dibuixant Max Fleischer, es va convertir de la mà de l'animador Grim Natwick —mort fa dos anys a l'edat de cent— en la primera noia *sexy* del cinema d'animació, després d'una asexualada Minnie. Per a això li hagueren de transformar les orelles llargues de gosseta en petites orelles humanes, acompanyades de llargues pestanyes,

d'ulls pintats, d'una boqueta en forma de cor, d'escot, de gestos insinuants, de cos cenyit i de fal·dilla curta. Una *flapper* coqueta i innocent alhora, totalment anti-disneyana. L'expressiva veu de Mae Questel i les cançons escrites per Samy Timber contribuïren a arrodonir la imatge d'un mite eròtic que es va estrenar en el món de l'espectacle —actriu de *music-hall*, cantant i ballarina— el 12 d'agost de 1932 amb *Stopping the Show*. Una caricatura, en versió morena, que es va anticipar en molts aspectes a una altra Betty Boop de carn i ossos, versió rossa, anomenada Marilyn Monroe. Les versions antigues d'una altra *vamp* d'avui coneguda per Madonna.

Tampoc no sembla casual la següent coincidència: la Paramount, distribuïdora dels curt-metratges de Betty Boop, llançà en aquells mateixos anys Mae West, una altra escandalosa *vamp* de formes pneumàtiques, que violà molts tabús al voltant de la sexualitat en pantalla. I tot plegat, uns quants anys abans que Disney sembrés les pantalles de Grace Kellys tan bufones com glacials. Així i tot, aquest senyor de Hollywood tampoc no es va escapar dels encants de la menuda Betty. Va contractar Natwick per a l'animació de la Blancaneu. També la va fer baixeta, amb cabells negres, boca de cor i cara d'un blanc quasi pàl·lid.

EL DARRER PRÍncep BLAU

La Blancaneu té, emperò, altres amigues que no gosen tampoc despullar-se l'esquena, mostrar una boca desinhibitament sensual i marcar sense pudor les voluptuositats del cos: *La Ventafocs*; la princesa Aurora de *La Bella Dorment del Bosc* o les companyes de *Peter Pan*, Wendy i Campaneta —que, d'altra banda, el dibuixant Max havia d'ensenyar, molts anys després, a Punkilàndia, i de la mà de Peter Pank, a fer *strep-tease*, a seuduir, a drogar-se, a masturbar-se..., com a Anna i Kampaneta, respectivament—.

Per a l'animació de la princesa Aurora el dibuixant Marc Davis va utilitzar els esbossos que havia fet el figurinista Tom Oreb. Inventar una heroïna diferent de les anteriors era la consigna. Aquesta jove de 16 anys havia de ser esvelta, graciosa i segura de si mateixa. I va agafar com a model una noia que era la nova estrella de carn i ossos del moment: l'ac-

Peter Pan tenia dues boniques acompanyants, Wendy i Campaneta, amb papers molt subordinats al de l'heroi principal. WALT DISNEY

Hivern

NOVETATS LLIBRES

edicions 62 s/a

SERENATA

James M. Cain

Traducció de Carme Geronès

Seleccions de la Cua de Palla, 131

Una novel·la que, sense la censura de Hollywood, resulta molt més dura que en la seva versió cinematogràfica.

edicions 3i4 València

LA BRUIXA I L'INFANT ORAT

Llorenç Villalonga

Col·lecció: La Unitat, núm. 144

La novel·la pòstuma i inèdita de Llorenç Villalonga.

Edicions Proa

CONTES D'ARGENT

Lola Anglada, 248

Reedició facsimil d'un conte tradicional de Lola Anglada. En aquest cas, el llibre té l'al·licient de no haver estat reeditat mai des de 1934.

Editorial Empúries

L'AVENTURA DEL LLIBRE CATALÀ

Joan Fuster

Col·lecció Biblioteca Universal Empúries, núm. 60

Una petita obra mestra: la història del llibre als països catalans, des del primer text imprès en llengua catalana (a València, l'any 1474) fins a la nostra època.

Edicions Bromera

MISTERI A LA LLACUNA

Vicent Pardo

Col·lecció: El Micalet Galàctic, 21 Edat: a partir de 10 anys. L'inspector Andreu Ador s'enfronta a un altre cas ben curiós. Una drac que necessita ajuda i dos xiquets formen part del misteri.

curial

LA INQUISICIÓ A MALLORCA (1488-1578)

Mateu Colom Palmer

Biblioteca d'Història dels Països Catalans, 6

Un estudi amè dels procediments utilitzats per la Inquisició introduïda pels Reis Catòlics per anihilar els heretges i infidels residents a Mallorca, principalment la comunitat de jueus conversos.

Edicions Proa

ELS SAGRAMENTS. ELS DEURES

Ambrós de Milà

Col·lecció Clàssics del Cristianisme, 32

Explicació dels ritus de la iniciació cristiana. Els tres llibres sobre *Els deures* constitueixen l'exposició d'una ètica cristiana.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

JOAN LLUÍS VIVES. ANTOLOGIA DE TEXTOS

(Bilingüe Llatí-Català)

J. Pérez Durà, Ed.

Col·lecció: Estudis sobre la Universitat de València. Una contribució a la difusió del pensament humanista de Vives a través d'una selecció dels textos més significatius de l'autor.

edicions del bullent

BALL DE MÀSCARES

Josep Palomero

Col·lecció: La Farga, 6. - 94 pàgs.

Quatre contes llargs, darrere el protagonista de cadascun dels quals alena un arquetipus humà, una màscara social específica: el conjunt dels quatre en fa un bon ball.

TEORIES GRAMATICALS I ENSENYAMENT DE LLENGÜES

Maria Josep Cuenca

Col·lecció: Base de dades

Una anàlisi de les teories gramaticals i l'aplicació a l'ensenyament de les llengües. Imprescindible per al nou professor de Secundària.

triu suara desapareguda, Audrey Hepburn. Una noia que feia cara, a més, de no haver trencat mai cap plat. Tot amanit amb l'harmoniosa veu de soprano de Mary Costa, que havia de conferir al personatge una certa dignitat i maduresa.

Però, si d'un costat la princesa Aurora va ser una de les darreres noies "inofensives" de Walt Disney, d'un altre la fada Malèfica va ser la primera *dark-lady* marca de la casa. Una perfecta simbiosi entre bellesa i perversió. Una autèntica i estilitzada força del mal encarnada en la dona. L'atracció fatal vestida de negre amb algunes esclatxes que deixen entreveure peces de color violeta. Setí, de ben segur. Un vel negre i una cua de mantó per a una dona-serp que et fa creure que t'estima mentre t'escanya. I un espill maletit que molts anys després servirà a Bella a l'hora de salvar la Bèstia.

La Ventafocs és potser l'últim capítol de les noies no-personatges. Les noies que eren salvades de la ingenuïtat pels prínceps o les fades. Car la no-revelació del somni —"perquè si és conte, no és fàcil realitzar-lo", canta la Ventafocs— és en si la mateixa revelació: "Marcat és el destí i el somni es realitzarà". El primer indicati d'home que deixa la "jungla" i torna a la "civilització", el trobem a la fi d'*El llibre de la selva*. Mowgli troba una noia molt bonica que va a buscar aigua i se'n va amb ella. Els uis unànimes dels seus amics són tan evidents com el mig somriure que els acompanya.

NINGÚ NO VA ENGANYAR
ROGER RABBIT

En endavant, les "noies animades" començaran una emancipació sense retorn. *Sexy* és la moda. Ariel, *La Sirenetta*, filla del rei Triptó, ens introdueix, ja al començament de la pel·lícula, en el seu somni de noia-peix adolescent (16 anys), quan canta que vol més, "alguna cosa especial": "¡Un parell de cames!" O quan es fa, tot observant una espelma encesa en un quadre del seu tresor amagat, una eufemística pregunta tan natural per a l'edat: "¿Què és el foc? ¿Què és cremar?". Un minut després ja s'ha enamorat del príncep Eric, que navega casualment damunt d'ella. Renuncia al seu ambient aquàtic per un somni d'amor. Encara que Ursula, la bruixa del mar, li robi la veu. Encara que els seus l'adverteixin: "Els peixos són lliures en mar, allà dalt tenen un vidre per llar". Però ella vol les cames lliures d'esclates. Vol el foc. Sense renunciar gens al biquini. Ni a l'amor vertader.

I l'any 1988 arribava Richard Williams amb una bomba a les mans: *¿Qui va enganyar Roger Rabbit?*. Amb una *femme fatale* anomenada Jessica, que no és que necessités foc, és que era un autèntic volcà. La més *vamp* de totes les *vamps* animades i per animar. La reina dels *dibús*. Una reencarnació de Betty Boop dissenyada en semicercle. No en va, la veu, la hi va deixar l'actriu que acabava de protagonitzar la pel·lícula *Foc al cos*, Kathleen Turner. Jessica Rabbit, però, va resultar una fruita prohibida en la mateixa mesura que ho eren les noies de Walt Disney. Això sí, perillosa, seductora i tan juganera i escotada com fidel. Fidel a Roger Rabbit, el marit. Mata-Hari d'un sol home. En aquest cas, d'un sol conill. I... ¿a qui no li agradaria de saber com es van conèixer Jessica i Roger? ¿Com es va produir aquella primera trobada? Només hem de tenir una mica de paciència. La justa per a esperar l'estrena, a les acaballes del 1993, de *¿Qui va descobrir Roger Rabbit?*

Malgrat tot, els estudis Disney/MGM de Walt Disney World a Florida (EUA) no descansen. I han fet una passa més en l'emancipació de les seves heroïnes: les han dotades de cervell. De noies que

Dalt, imatge de *La Bella i la Bèstia*, en el qual la protagonista és, a més de bonica, intel·ligent. Baix, WALT DISNEY Jessica, dona fatal creada per Richard Williams per al seu film *¿Qui va enganyar Roger Rabbit?*

pensen per si soles. Aquest és el cas de Bella, la protagonista de *La Bella i la Bèstia*, el darrer Disney que ha envaït les nostres pantalles. Una Bella intel·ligent, capaç de refusar l'aparent bellesa dels bíceps i els pectorals de Gaston per la fascinació dels llibres, i descobrir la bellesa interior d'una Bèstia que en el fons té un cor. Una Bella més europea que americana. Una pel·lícula, al cap i a la fi, que invita a començar de nou, amb una revisió de tots els animals de Disney. ¿Animals o bèsties personificades? ¿Animalitat o bestialitat sexual? Si la Bèstia és el final, King-Kong segurament devia ser el principi. Sense oblidar tampoc el llop de *La Caputxeta vermella*. Aquell que Neil Jordan va desenterrar del bagul polsós de Sigmund Freud a *En companyia de llops*.

Però no se'n vagin, que encara hi ha més *dibús* per a grans. Aquesta tribu urbana de paper ha trobat una nova musa: Holli Would. Tot just s'estrena ara amb el títol de *Cool World*. Una rossa juganera que amb els seus cants de sibil·la atreu un dibuixant de còmics i que, un cop hi ha fet l'amor, es converteix en Kim Basinger. Apocalipsi de carn, tinta, ossos i color d'una noia que ja era de paper des d'aquell *streap-tease* darrere una persiana, amenitzat per Joe Cocker i amb un *voyeur* de luxe: Micke Rourke. Els protagonistes d'un espot de televisió pensat

per a durar nou setmanes i mitja i que es va allargar tota la dècada dels vuitanta.

Però encara que Kim Basinger representi el somni fet realitat, no és marca Disney. I aquesta poderosa "fàbrica de somnis" no podia quedar enrere. Així que ja ha estrenat *Aladí* als EUA -i que nosaltres veurem segurament el Nadal que ve-, on l'evocadora Jasmine, princesa mig oriental, obra del dibuixant Mark Henn, tampoc no es queda a casa a esperar que arribi l'home assignat, en un matrimoni de conveniència, en un orient misteriós i sensual. Ella ho rebutja tot per seguir el seu instint, que li aconsella de fiar-se del desconegut Aladí: "Trust me!" ("¡Fia't de mi!"), li mussita a cau d'orella el minyó. Li ofereix la mà i la convenç d'abandonar-ho tot.

Així, la casa Disney relança avui un nou tipus d'heroïna. Noies que aguanten gran part del pes de l'escena. També amb menys roba que abans. ¿Adaptació als nous temps, en què els *teenagers*, ells i elles, traspuen una estranya barreja de llibertat i de neo-conservadorisme? En tot cas, Walt Disney es va negar a criar malves i es va fer congelar. Era l'any 1966. En tenia 65. Potser havia somiat en Jessica Rabbit. O havia vist Holli Would a la sortida de l'institut amb els llibres prement-li els pits.

Joan Marí